

октомври 1999 г., Берлин

Сергей Крилов е дипломат от кариерата. Бил е заместник-министър на руското Министерство на външните работи и е отговарял за двустранните отношения с европейските страни, както и за въпросите, свързани с международното право и човешките права. Ръководил е дипломатически делегации по време на международни преговори. От февруари 1997 г. е извънреден и пълномощен посланик на Русия към ООН в Женева, а през 1997 година е извънреден и пълномощен посланик на Русия в Германия. Говори френски, английски и португалски език.

Господин Посланик, вече 10 години Берлинската стена не съществува. Каква е вашата оценка на това събитие, което промени света?

Берлинската стена в продължение на много години, повече от 30 години, беше в известна степен символ на разделението на Европа, символ на разделението на света. Така че нейното изчезване коренно промени не само политическата география в Европа, промени менталитета на европейците. Аз смятам, че от една страна това беше закономерно явление. Вие сами разбирате, че животът в разделения град, когато градът е разделен на две части, още по-лошо, когато нацията е разделена на две, това е наистина ненормална обстановка. От друга страна, ако се връщаме към по-широки обобщения, към политическата страна на въпроса, от гледна точка на общоевропейските процеси, именно падането на Берлинската стена и всичко, което беше свързано с това събитие, и онова, което се случи след него, беше от полза за нашия континент.

Тогава е било особено време за дипломацията. Какво мислите, кое е било решаващо в този момент?

Решаващото в този момент е било от една страна това че всичко започва като желание

на хората, като намерение да народите. Ролята на дипломатите в този случай и ролята на политиците, ми се струва, че се е изразявала в това, правилно да доловят, да почувстват настроенията на обществото. На първо място в немското общество, но и не само в него. Вие помнете, че настроенията тогава бяха в полза на демократизацията, в полза на обединението, в полза на откъсването от всичко негативно, което съществуваше в много страни. Такива настроения имаше не само в Германия. Те бяха из цяла Централна Европа. Имаше ги и в Съветския съюз. Така че ролята на дипломатията и на политиците като цяло се състоеше в това, правилно да почувстват тези настроения. В това да не създадат изкуствени прегради, за да могат тези настроения да се реализират. И от друга страна, да се опитат по някакъв начин да построят, в този много кратък като време период, внимателно. Не е имало такава възможност и да се преценят вероятните последствия. И за щастие европейската дипломатия успя да не допусне тези започващи много положителни, по мое мнение, тенденции да не се изродят в нещо, което би могло да нанесе непоправима вреда на нашия континент.

Бившият министър на външните работи Едуард Шеварднадзе каза: „Времето беше опасно. Трета световна война беше възможна тогава“.

Струва ми се, че бившият министър на външните работи на Съветския съюз през този период, Шеварднадзе, малко емоционално и до известна степен по-остро е изразил тази мисъл. Обаче не може да се каже, че тя е неправилна. Той просто е взел крайна позиция. Действително, ако би била оказана съпротива на протичащите процеси, съпротива не толкова политическа, а военна - но всъщност тези неща винаги са свързани.

Военните никога не действат самостоятелно, те действат по нареждане на политиците. Така че ако политиците, съветското ръководство през този период, беше приело грешно решение да противодейства, действително можеше да се стигне до военно противопоставяне. Вие знаете, помнете, че точно тук, в Берлин, беше допирната линия, фактическата линия на военното съприкосновение между Варшавския договор и НАТО. Въръжените сили се намираха само на няколко километра един от друг. Това, че успяхме да предотвратим подобно негативно развитие, за пореден път потвърждава, че политиците намериха правилното решение.

Берлинската стена вече не съществува, но останаха бариери, казват скептиците.

Аз мисля, че така говорят не само скептиците. Самият живот показва, че в този период не можа да се отчете всичко. Имаше различни възможности, за които сега е лесно да се говори, от разстоянието на изминалите 10 години, че тези възможности са пропуснати. Значи е било сложно да се реализират за това време. Една от възможностите е била да се постигне пакетно решение: Германия се обединява, Стената изчезва. Още в това време е било ясно, че Варшавският договор ще съществува не много дълго. Едно от възможните решения би могло да бъде, аз говоря в условно наклонение, да се договори следния вариант: обединена Германия да остане неутрална страна, т. е. да напусне НАТО. Можехме да се опитаме да го направим. Какво щеше да се получи, отговор ние двамата нямаме и няма да имаме. Но можехме да се опитаме през този период за по-бърза трансформация на НАТО от военна организация в политическа. Едновременно с изчезването на Варшавския договор. В този случай сега в Европа щеше да има друга обстановка.